

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Schaapdreef (Wielsbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018B117

Februari 2018

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	16
1.2.6.1 Methode	16
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	16
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	16
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	16
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	17
1.3 Assessmentrapport	18
1.3.1 Ruimtelijke situering	18
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	19
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	20
1.3.2.2 Geologie	21
1.3.2.2.1 Tertiair	21
1.3.2.2.2 Quartair	22
1.3.2.3 Bodem	23
1.3.2.3.1 Bodemtypes	23
1.3.2.3.2 Bodemerosie	24
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	25
1.3.2.5 Hydrografie	28
1.3.3 Archeologische en historische voorkennis	29
1.3.3.1 Gekende archeologische waarden	29
1.3.3.2 Historische context en historisch-cartografische analyse	33
1.3.3.2.1 Historische context	33
1.3.3.2.2 Historische kaarten	34
1.3.3.3 Huidige gebruik en verstoringen	36
1.4 Synthese	39

Deel 2:	Bibliografie.....	40
Deel 3:	Bijlagen.....	41

FIGURENLIJST (2018B117)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 4: Plan putten en kelders (bron: opdrachtgever).....	11
Figuur 5: Foto's huidige sloop (bron: opdrachtgever).....	12
Figuur 6: Visualisatie van de geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).....	13
Figuur 7: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).....	14
Figuur 8: Voorbeeld grondplan KMO-gebouw. (bron: opdrachtgever).....	14
Figuur 9: Snede KMO-gebouw (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	18
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	26
Figuur 18: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	38

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt)	38
---	----

TABELLENLIJST (2018B117)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	19

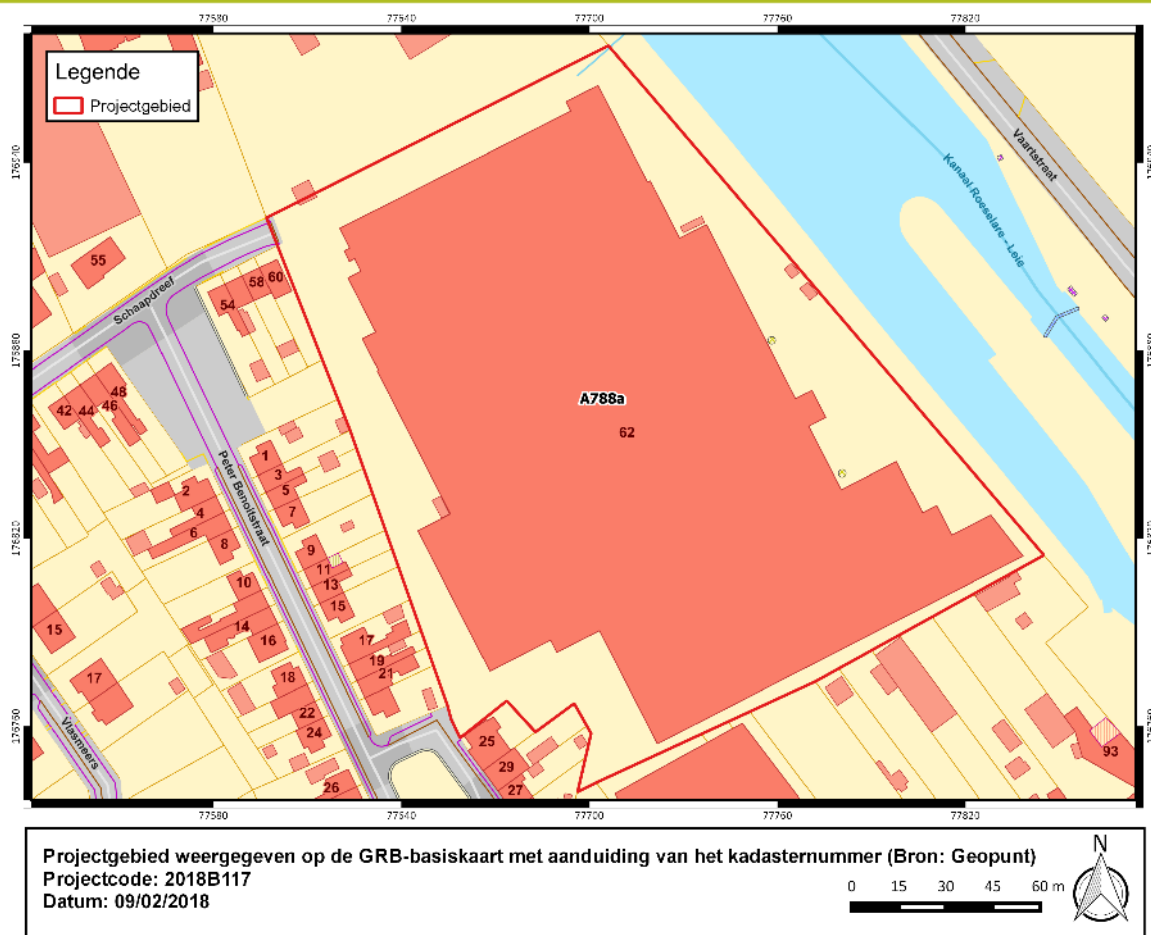
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

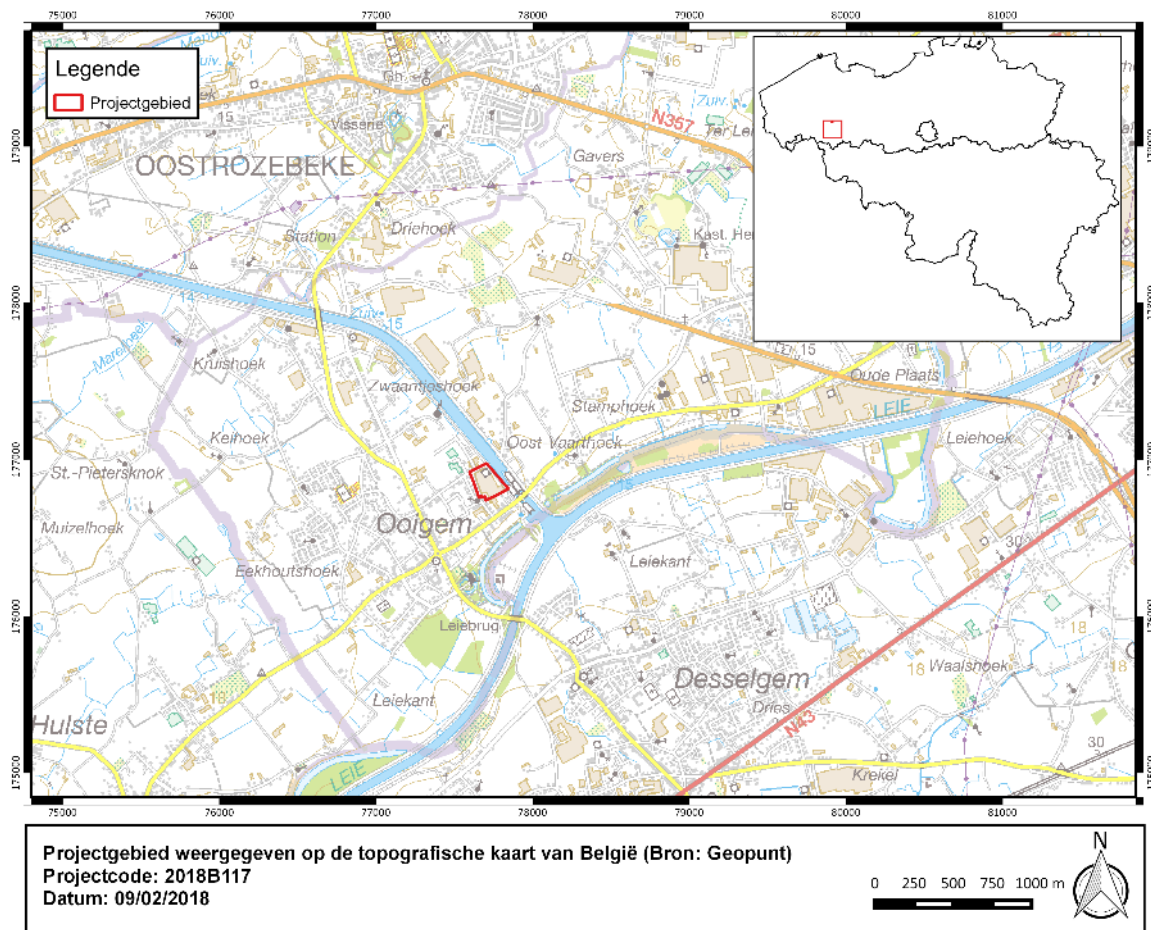
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Wielsbeke
	Deelgemeente	Ooigem
	Postcode	8710
	Adres	Schaapdreef 8710 Ooigem
	Toponiem	Schaapdreef
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 77521$ $Y_{\min} = 176736$ $X_{\max} = 77874$ $Y_{\max} = 176981$
b) Het kadaasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wielsbeke afdeling 2, sectie A, nr. 788/A Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een aantal bouwblokken (met KMO-gebouwen) en bijhorende infrastructuur ter hoogte van de Schaapstraat in Ooigem. Het projectgebied wordt in deze studie Schaapdreef Ooigem genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Ooigem Schaapdreef. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan integraal in een zone bestemd als industriegebied. Het projectgebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3,22 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het booronderzoek heeft als doel de impact van de reeds vergunde sloopwerken te onderzoeken. Daarom moeten de sloopwerken eerst afgerond worden. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een

uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Schaapdreef Ooigem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De totale oppervlakte van het onderzoeksterrein bedraagt 3,22 hectare. Hiervan is reeds 0,45 hectare vergund (wegenis).

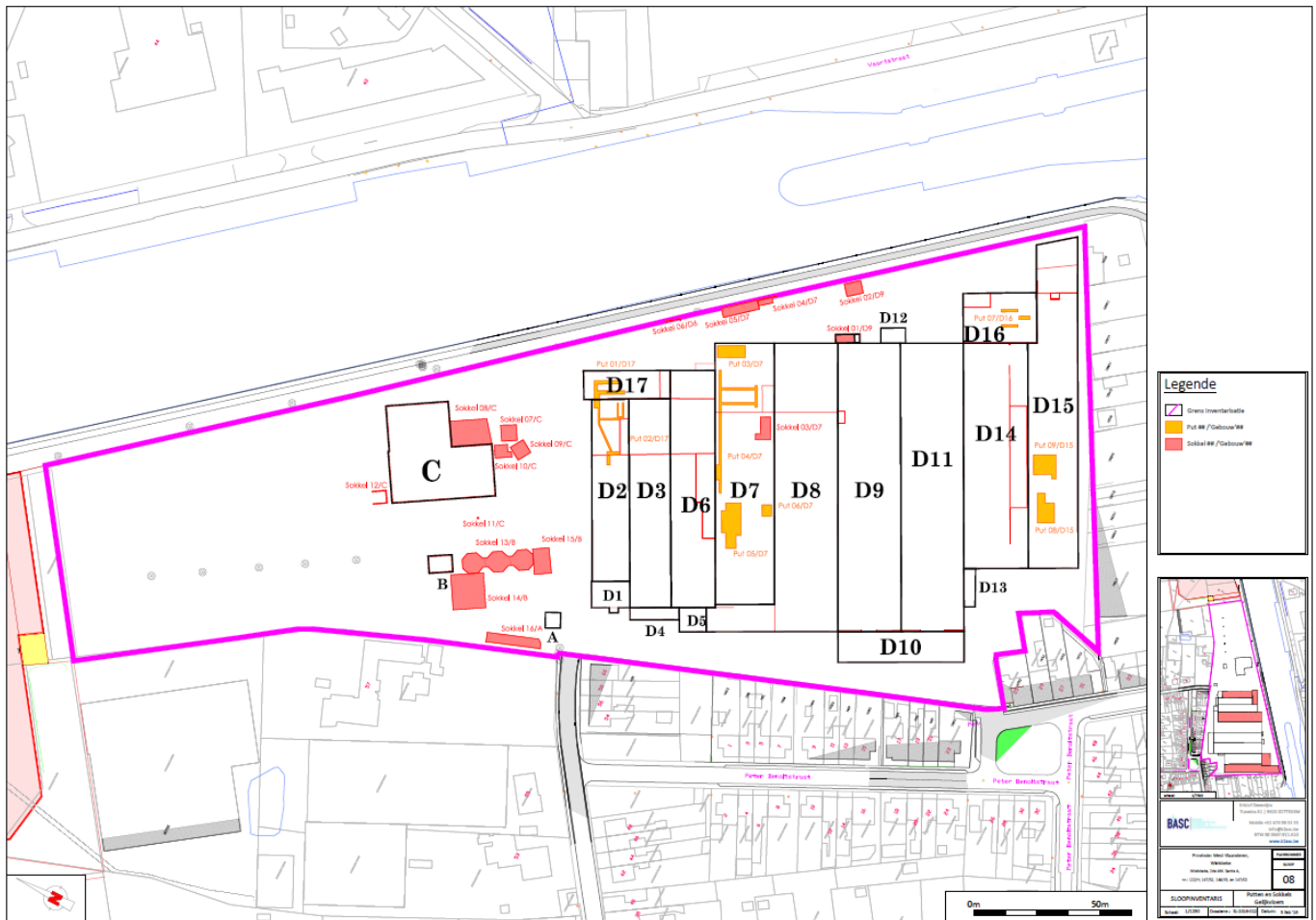
Huidige toestand van het terrein

Tot voor kort situeerde zich ter hoogte van het onderzoeksterrein een spaanderplatenfabriek. De gebruikte lijmen en toevoegingsproducten bevatten stikstofhoudende verbindingen die gedurende de periode van 1961-2007 in het grondwater terecht kwamen. In het kader hiervan is in 2010 een BBO opgemaakt. Er was ammoniakale stikstof, nitraatstikstof en nitrietstikstof – verontreiniging aanwezig in de vaste grond en het grondwater. Deze verontreiniging was niet van die mate dat een sanering nodig was. Een deel van het voormalige gebouw was onderkelderd. Zie puttenplan Figuur 4. Rondom het gebouw situeert zich verharding.

Thans zijn de bovengrondse constructies van het gebouw grotendeels gesloopt.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 4: Plan putten en kelders (bron: opdrachtgever).

Sloopwerken

De sloop van de gebouwen en omliggende verharding is reeds vergund en is op heden in uitvoering.

Figuur 5: Foto's huidige sloop (bron: opdrachtgever).

Geplande werken

a) Wegenis en riolering

De aanleg voor wegenis- en rioleringsinfrastructuur is reeds vergund. De riolering over het wegenistraject zal reiken tot een diepte van 2,5 m tot 3 meter onder het maaiveld.

b) Realisatie van KMO-gebouwen

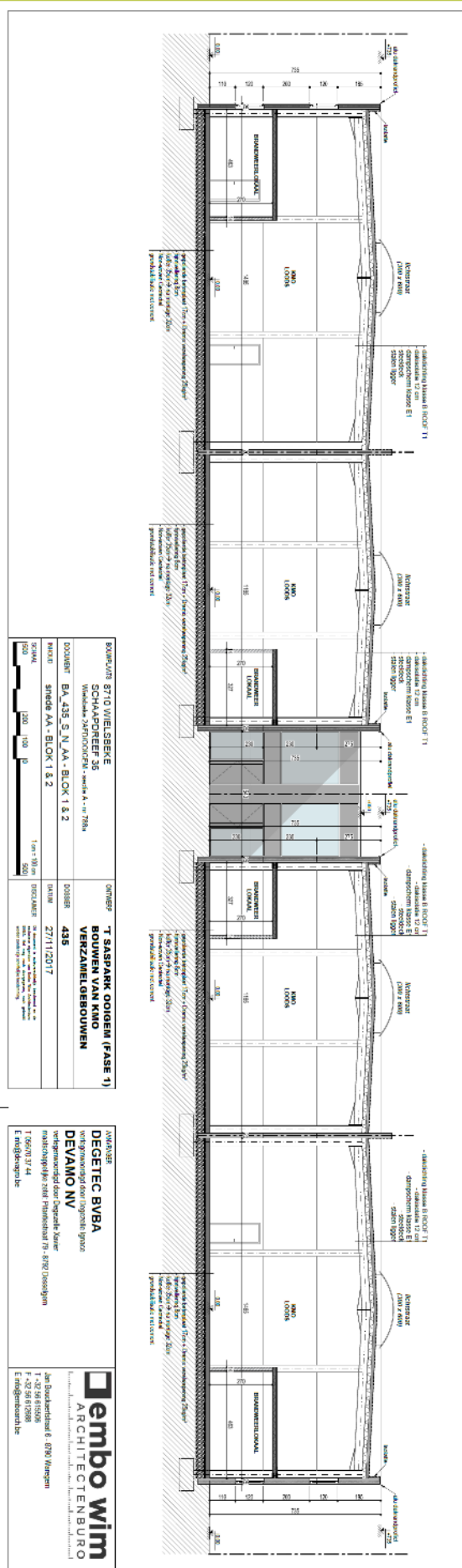
De opdrachtgever plant tevens de aanleg van een ruim aantal KMO-gebouwen. De contouren en dieptes van de gebouwblokken B1, C1, D1 en E1 staan nog niet vast. Daarom wordt ter hoogte van deze zones uitgegaan van een integrale verstoring van het terrein.

De KMO gebouwen Blok A1, Blok A2, Blok A3 en Blok B2 worden aangelegd door middel van paalfunderingen of sokkels tot een diepte van ca. 2m-mv. Dit is onder voorbehoud. De regenwaterputten zullen aangelegd worden tot een diepte van 2,5 – 3,0 meter.

Figuur 6: Visualisatie van de geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).

Figuur 9: Snede KMO-gebouw (bron: opdrachtgever).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur,

daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

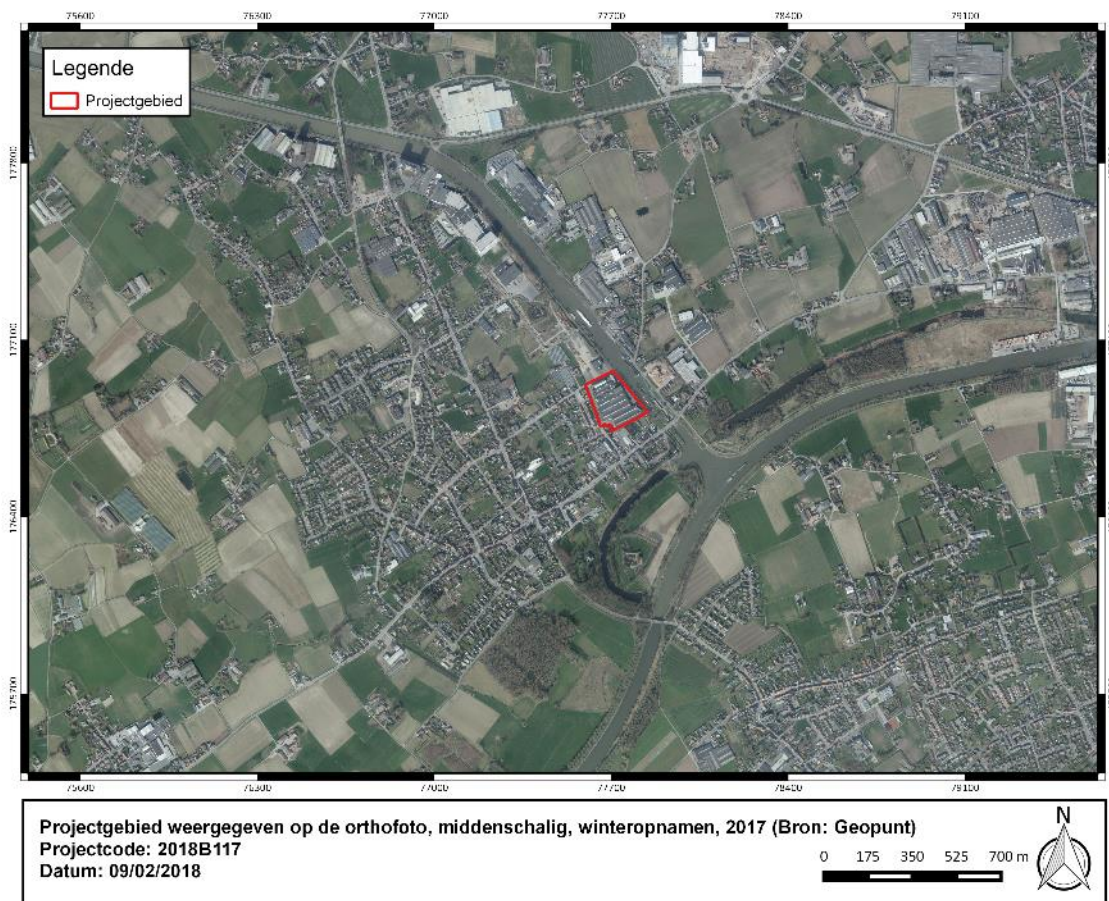
Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Ooigem, deelgemeente van Wielsbeke, in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Ooigem situeert zich ca. 10 kilometer ten noordoosten van Kortrijk en is deels in de alluviale Leievallei, deels op de uitlopers van het zandlemige Hoogland van Hulste gelegen. Ten noorden wordt de gemeente begrensd door Oostrozebeke, ten oosten door Wielsbeke en Desselgem (Waregem), ten zuiden door Beveren (Waregem) en ten westen door Bavikhove (Harelbeke) en Hulste (Harelbeke).

Het plangebied grenst ten westen aan de Peter Benoitstraat en ten oosten aan het Kanaal Roeselare-Leie. Ten zuiden sluit de onderzoekzone aan bij bebouwing langs de Leie. De Oude Leiearm stroomt ca. 250 meter ten zuiden.

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

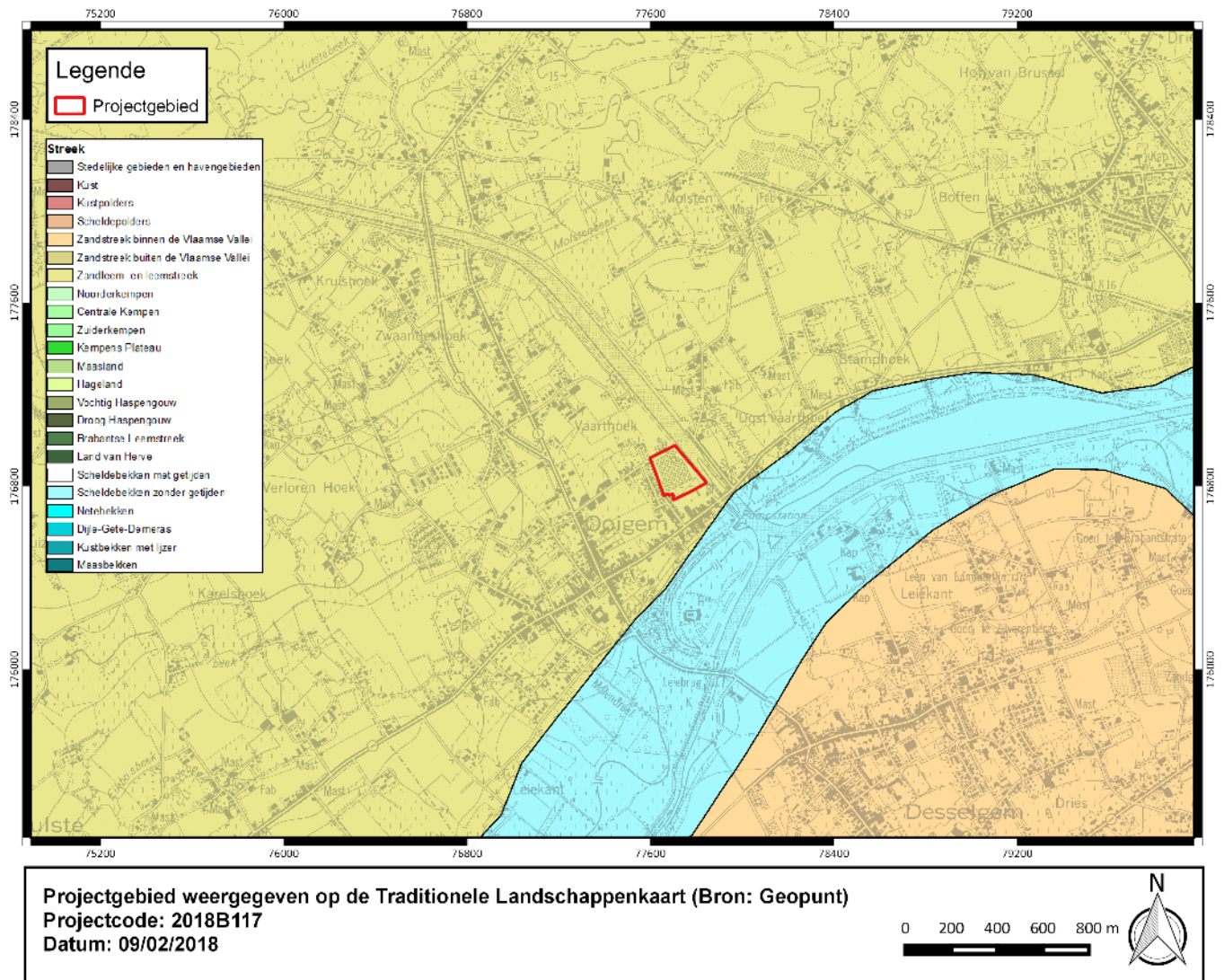
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Moen (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte ca. 15,5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Gaverbeek) Waterlopen: Oude Leiearm, Kanaal Roeselare-Leie

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het plangebied is gelegen in de zandleem en leemstreek.

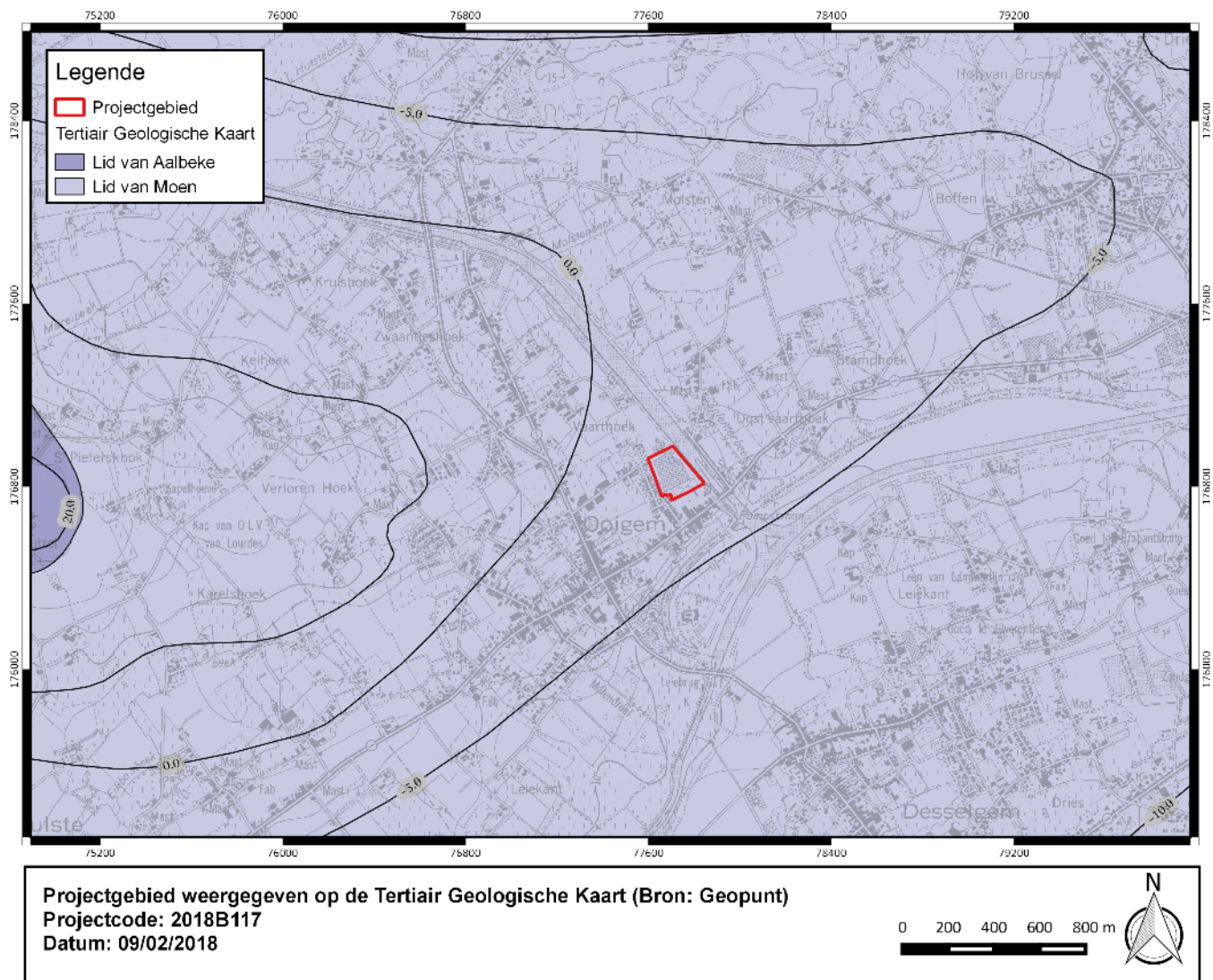
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingssmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingssmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

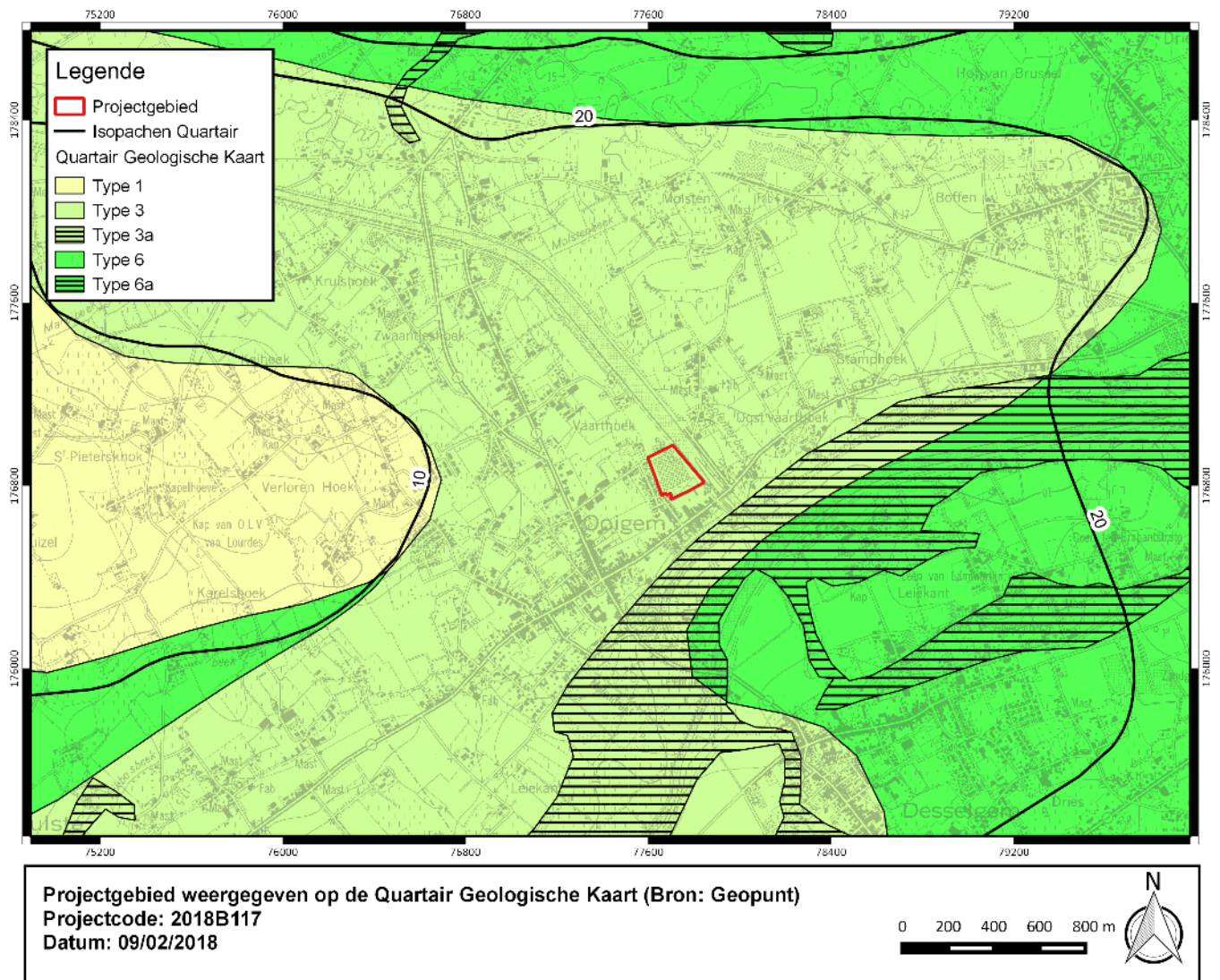
Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

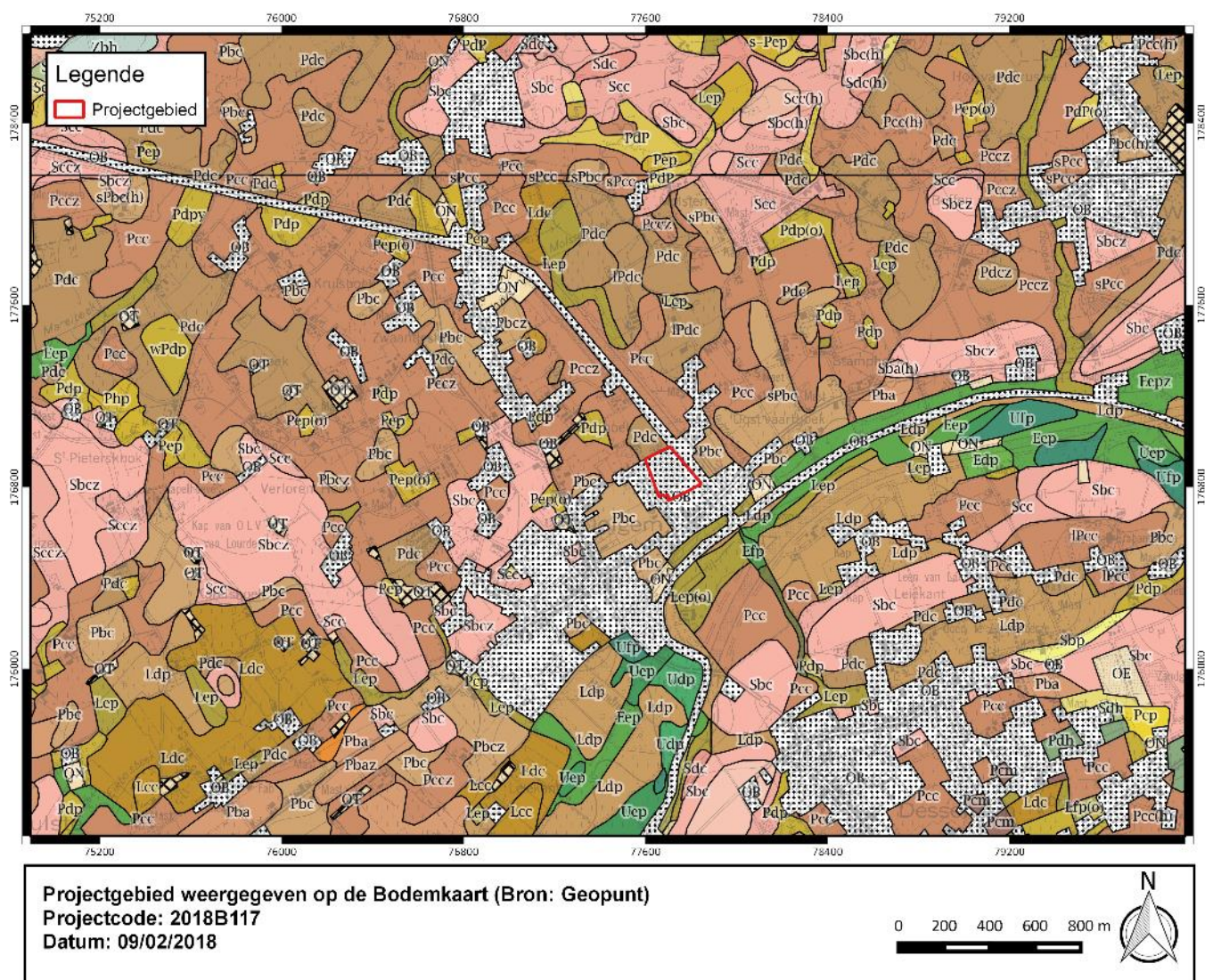

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

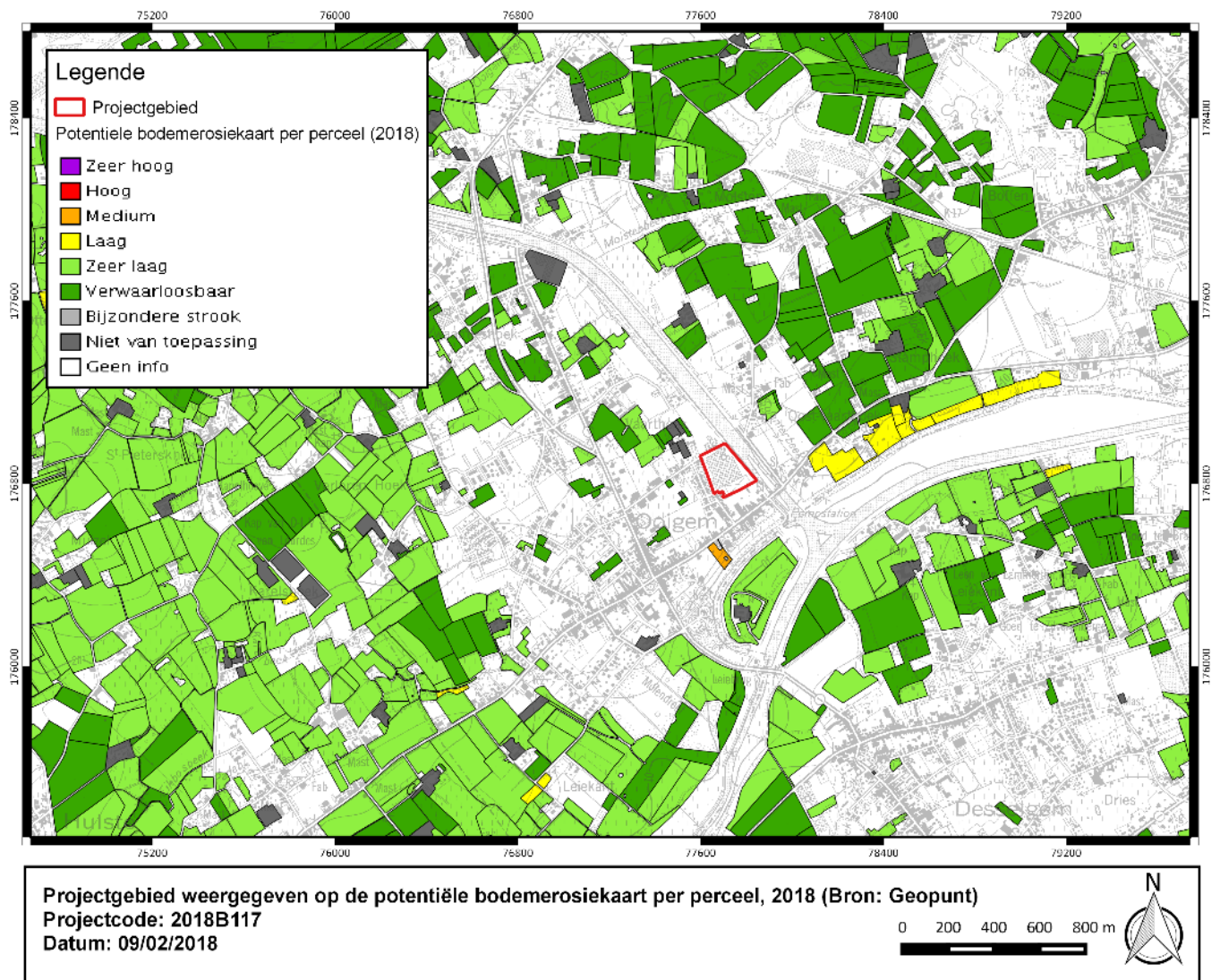
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen. Rondom het projectgebied komen bodemtypes **Pdc**, **Pbc** en **Pcc** voor. Dit zijn matig natte tot droge lichtzandleembodems met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De diepte van de verbrokkelde textuur B varieert tussen 50 en 120 cm-mv.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

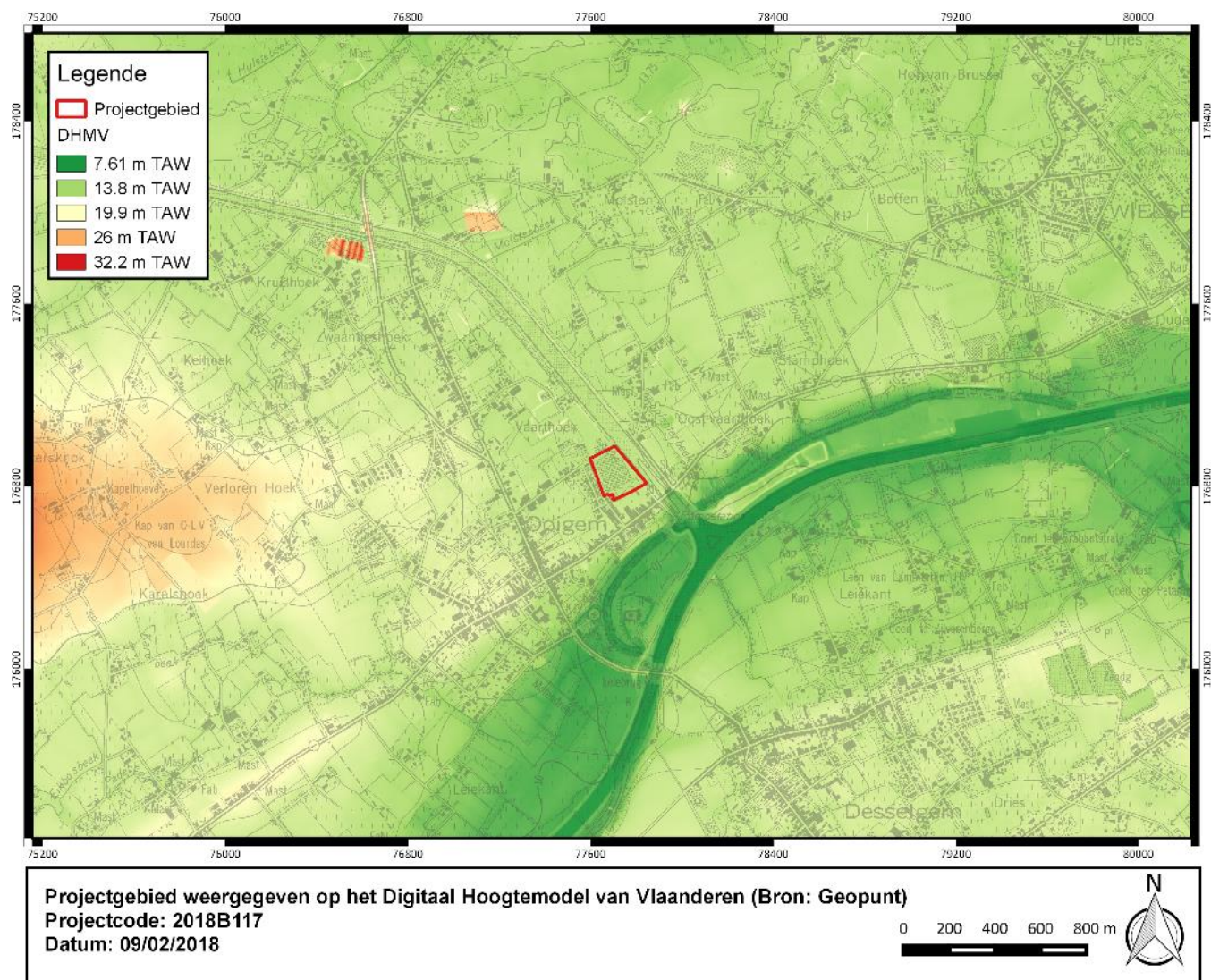
Er is geen info over de potentiële bodemerosie ter hoogte van het projectgebied. Rondom het projectgebied komt een potentiële bodemerosie voor tussen verwaarloosbaar en medium.

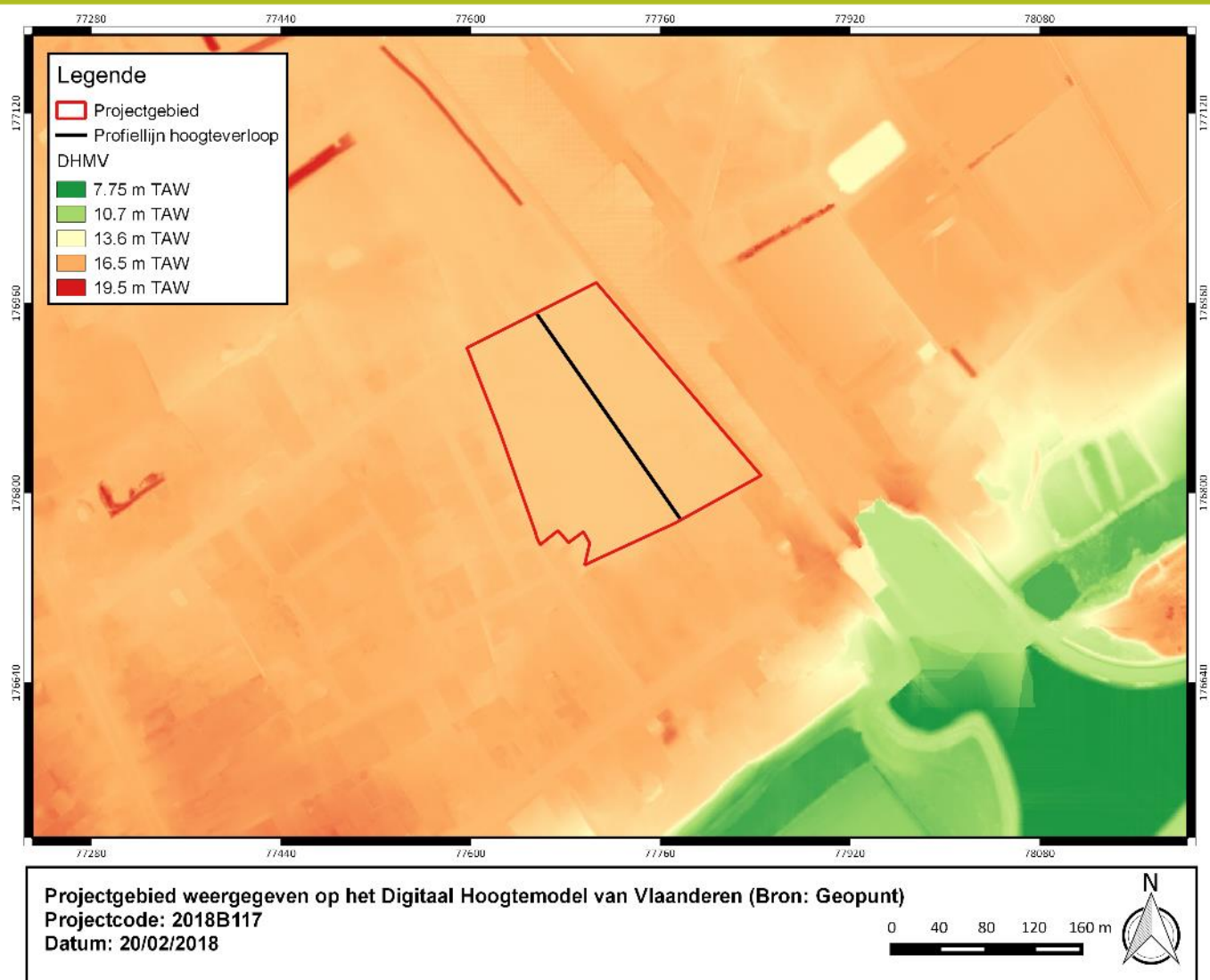
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

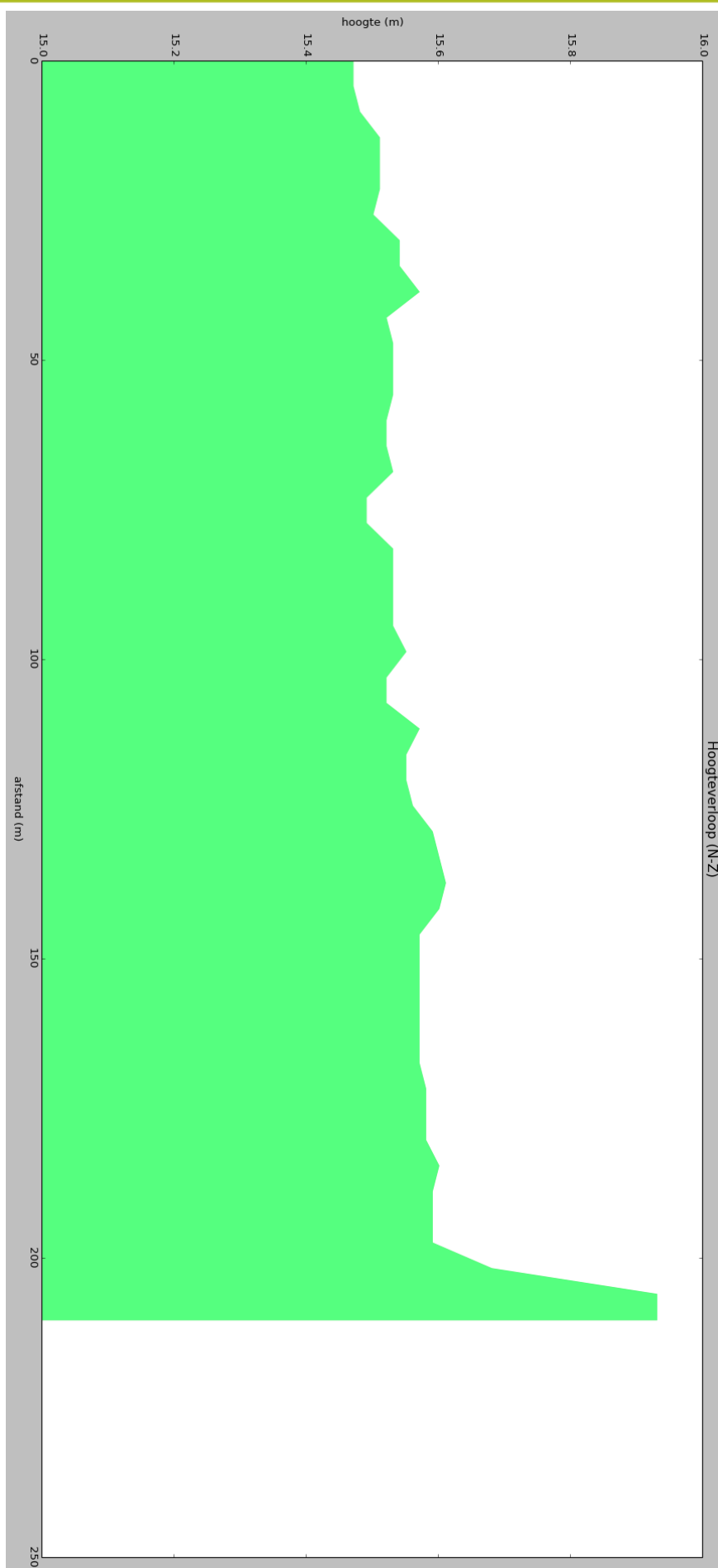
Het projectgebied is gelegen in een vlakte op ca. 15,5 m TAW. Net ten zuiden is de recente alluviale vallei van de Leie op te merken. Naar het westen toe is een duidelijke zandrug aanwezig met hoogtes boven de 25 m TAW.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

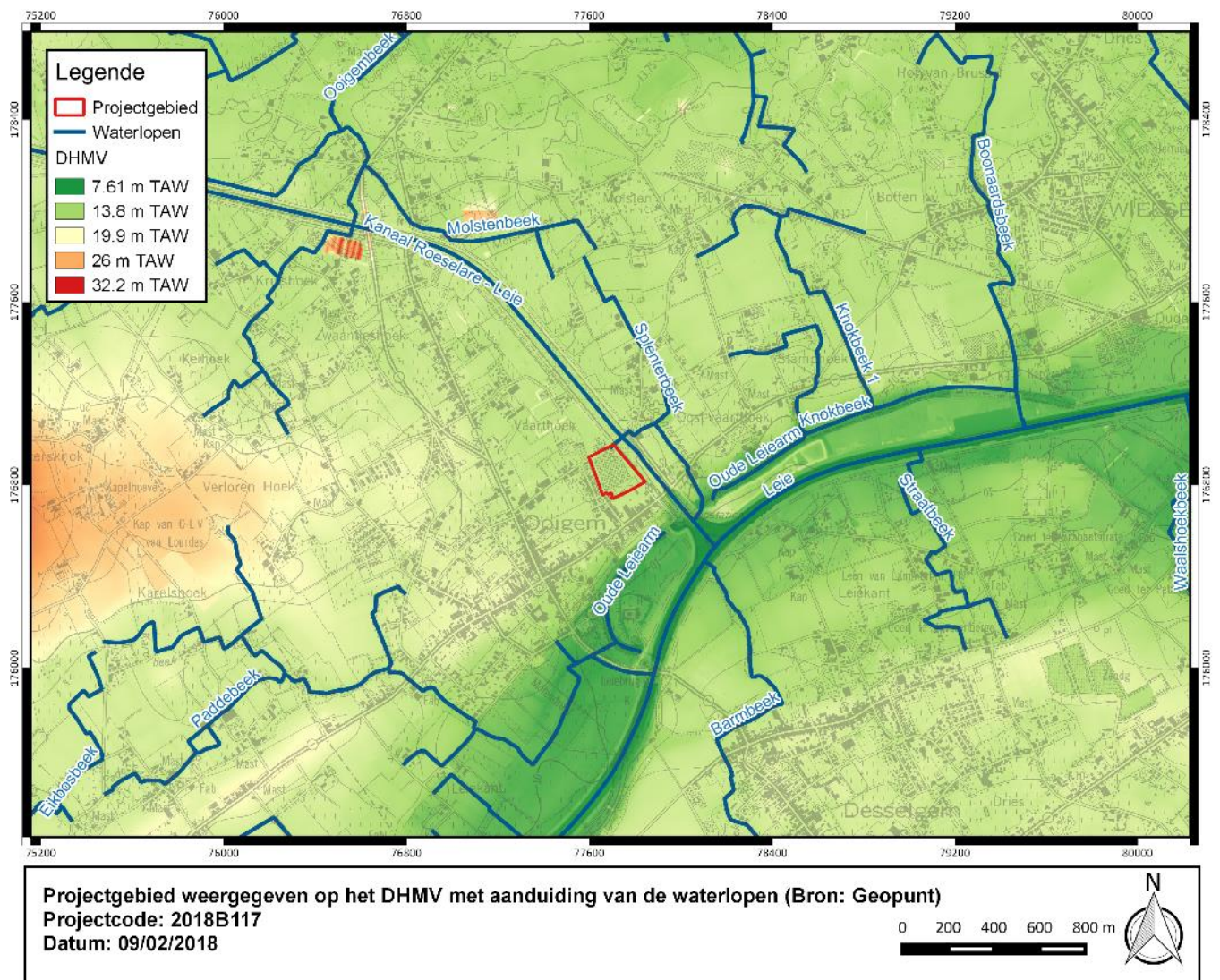
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 18: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Gaverbeek). Ten zuiden is de Oude Leiearm en de Leie aanwezig terwijl ten oosten het Kanaal Roeselare-Leie aanwezig is.

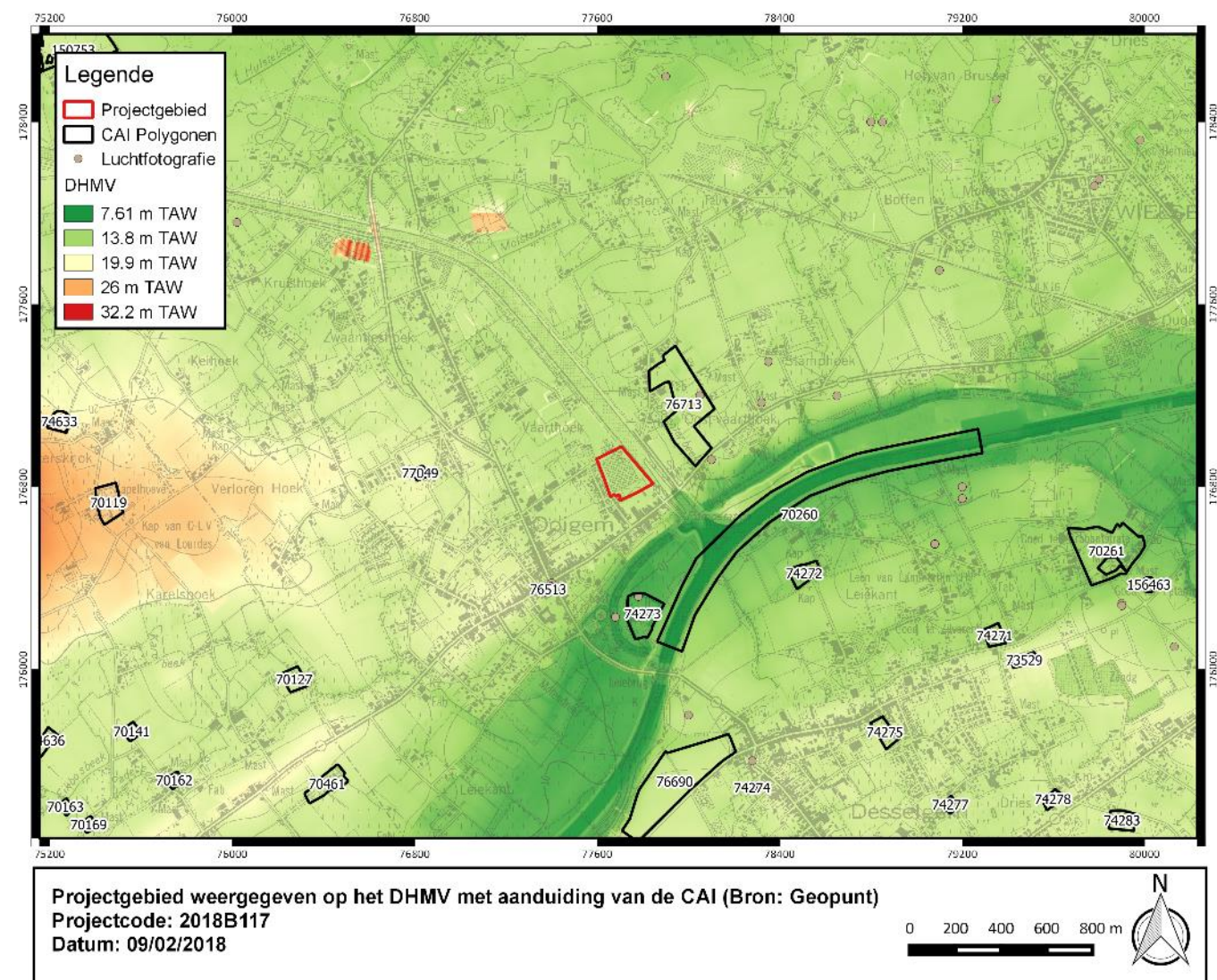

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.3.3 Archeologische en historische voorkennis

1.3.3.1 Gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

Bij een aantal werfcontroles in de omgeving van het plangebied werd lithisch materiaal aangetroffen, teruggaand tot de steentijd. Er zijn tevens aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid in de regio gedurende de ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen.

Bij een mechanische prospectie (2005) en opgraving (2005, 2008) konden een gepolijste bijl uit het Neolithicum en een aantal aardewerkvondsten uit de ijzertijd worden gelokaliseerd. In dezelfde opgraving werden voor de Romeinse periode 5 brandrestengraven, een aantal paalkuilen (waarschijnlijk tweeschepig hoofdgebouw (15x4,5m), enkele spiekers, 2 waterputten, een grachtensysteem, een kruikje in typische zeepwaar én een kuil die geïnterpreteerd wordt als silo vastgesteld. Middeleeuwse vondsten betroffen een eenschepig hoofdgebouw in hout en vakwerk, een waterkuil, resten van het erf, erfgrachten, een roodbeschilderd scherfje en percellering van het omliggende land.

70260	Controle van werken (1974); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: ruw, besmeten aardewerk - vindplaats binnen overstromingsgrens van de Leie en gevormd door een thans verdwenen kreek (100 m lang, 4-12 m breed, gemiddeld 3 m diep). Het verloop duidt op een afwijkend perceelspatroon. Romeinse tijd: In de kreek werd een groot fragment van een tegula en een wandscherf van een bord in terra sigillata gevonden. Bron: Despriet, Ph., 1975, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, in de Leiegouw 17, afl. 4, p.341-360.
76513	Controle van werken (1982); NK: 15 meter Karolingische periode: enkele laat-Karolingische scherven en Pingsdorfceramiek en ander aardewerk Romeinse tijd: tientallen fragmenten van Romeinse dakpannen, maalstenen in arkose en eifelbasalt en stukken Doornikse kalksteen Volle middeleeuwen: kerk Late middeleeuwen: kerk Bron: Despriet, Ph. 1982: Ooigem: Sint-Brixiuskerk, in Archaeologia Mediaevalis, 26-27/02/1982, p. 63-64.
76713	Mechanische prospectie (2005), Opgraving (2005, 2008) Neolithicum: gepolijste bijl – silexartefacten Ijzertijd: schaarse aardewerkvondsten Vroeg-Romeinse tijd: 5-tal Romeinse brandrestengraven, te interpreteren als 'veldgraven'. - ingegraven hut van 3,5x3m die diende voor artisanale activiteiten - concentratie

	paalsporen, waarschijnlijk tweeschepig hoofdgebouw (15x4,5m) – enkele spiekers – 2 waterputten – grachtensysteem – kuil die geïnterpreteerd wordt als silo Midden-Romeinse tijd: kruikje in typische zeepwaar uit Noord-Frankrijk (Bavay-regio) - gevonden in een gracht Volle middeleeuwen: eenschepig hoofdgebouw in hout en vakwerk – een waterkuil - resten van het erf, erfgrachten, percellering van het omliggende land Middeleeuwen: een roodbeschilderd scherfje Bron: o.a. Hoorne J. 2007: Interimrapport Archeologisch onderzoek 2005 Wielsbeke - Vaartstraat. - Hoorne J. & De Clercq W., 2007. Vroeg-romeinse nederzetting te Wielsbeke - Vaartstraat (West-Vlaanderen) In: Corbiau, M.-H., Bosman, A.V.A.J., De Clercq, W. & Hoevenberg, J. (eds.), Journée d'archéologie romaine - Romeinendag 2007, 89-94.
77049	Controle van werken; NK: 15 meter Late ijzertijd: houtskoolrijke kuil en enkele dakpannen (niet duidelijk of deze in de kuil werden gevonden)

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide laat- middeleeuwse hoevebouw in de omgeving van het plangebied. Dit wordt tevens bevestigd door analyse van de historische kaarten (zie. 1.3.3.2.2.). Een veldprospectie uit 1975 trof 6 afslagen, 1 ongelijkzijdige driehoekspits met korte zijde, klingfragmenten, schrabber uit het mesolithicum aan.

Historisch-cartografische en iconografische data

70119	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70127	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70141	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70162	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70163	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70169	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
70461	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74271	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74272	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74273	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74274	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74275	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74277	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74278	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74283	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74633	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Onbepaald

70261	Onbepaald (1974); NK: 150 meter Romeinse tijd: enkele scherven zachtgebakken, grijs-zwart gebruikersaardewerk.
-------	---

Veldprospectie

73529	Veldprospectie; NK: 150 meter Steentijd: kleine afslagen van grijszwarte vuursteen
76690	Veldprospectie (1975); NK: 250 meter Mesolithicum: - 6 afslagen - 1 ongelijkzijdige driehoekspits met korte zijde - klingfragmenten - schrabber Bron: Casseyas, C. 1991, Steentijd in zuidelijk West-Vlaanderen. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling KULeuven.

1.3.3.2 Historische context en historisch-cartografische analyse

1.3.3.2.1 Historische context

Op basis van de archeologische waarden kan menselijke aanwezigheid in de regio van het plangebied worden vastgesteld vanaf de steentijd. Een opgravingscampagne uit 2005 en 2008 wees op Romeinse aanwezigheid ca. 500 meter ten noordoosten van de onderzoekzone.

Volgens historische bronnen zou de etymologische verklaring van Ooigem van Frankische oorsprong zijn. Frankische inwijkelingen namen allicht delen van het reeds in cultuur gebrachte kouterland over van hun voorouders. De droge, gemakkelijk bewerkbare gronden aan de Leie-oeveren moeten een aantrekkingskracht hebben uitgeoefend. De site van het kasteel van Ooigem heeft vermoedelijk een geschiedenis als castrale motte met circulaire walgracht. Sommige auteurs stellen dat reeds in de 9de eeuw op de plaats van het kasteel een castrum of burcht werd ingericht als versterkte motte in de verdediging van Harelbeke, die de hoofdplaats was van de Vlaamse graven. De strategische locatie in de buitenbocht van de Leie, zet deze these kracht bij.

De eerste vermelding van Ooigem is in 1037-1038 als 'Otinghem'. Archeologisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van bewoning in het centrum van Ooigem in de volle middeleeuwen. Bestuurlijk ressorteert Ooigem onder de kasselrij Kortrijk, roede van Harelbeke. Het grondgebied was ingedeeld in een aantal heerlijkheden waarvan de voornaamste de heerlijkheid van Ooigem was. Deze heerlijkheid omvatte een zestigtal achterlenen.

Tijdens de tweede helft van de 16de eeuw heeft de streek te lijden onder oorlogsgeweld, economische crisis en plunderingen, in het kader van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). In 1681 breken de dijken van de Leie en volgt een overstroming, waarbij onder meer de kasteelhoeve wordt overstroomd. Tussen de 15de en de 18de eeuw was Ooigem voornamelijk een landbouwgebied, wat wordt bevestigd door de Ferrariskaart (zie 1.3.3.2.2.) De 18de eeuw wordt gekenmerkt door een bloei in de lijnwaadweverij. Vanaf de 19de eeuw komt de vlasnijverheid in opgang door het opschorten van het verbod op het roten in de Leie. In 1840-1844 worden verbeteringswerken aan de Leie uitgevoerd en in 1867-1871 wordt het Kanaal Roeselare – Ooigem aangelegd, wat resulteerde in een stijging van het waterverkeer over de Leie. Vanouds wordt in Wielsbeke, Ooigem en Sint-Baafs-Vijve vlas gerooit, en de Leie werd door Engelse vlaskopers vaak kenmerkend 'The Golden River' genoemd. Rond 1900 kwam er een mechanisering van de grote vlasfabrieken.

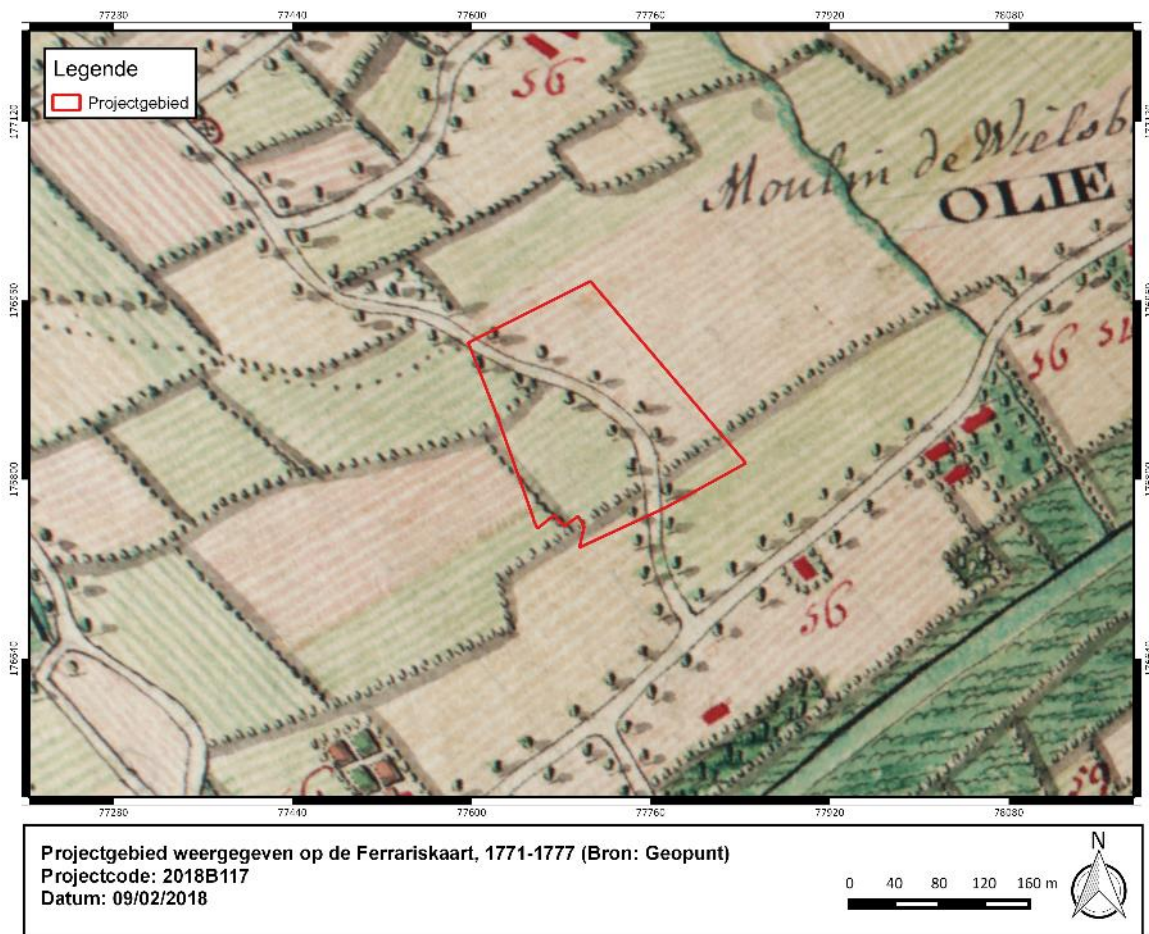
Ooigem heeft te lijden onder de Eerste Wereldoorlog en situeert zich gedurende de oorlog in het Duitse hinterland. In mei 1940 wordt het oprukkende Duitse leger tegenhouden aan de Leie door het Belgische 1ste Linieregiment, waarna drie dagen front gevormd wordt aan de Leieoeveren. In Ooigem sneuvelen hierbij 71 Belgische soldaten.

De mechanisering van de roterijen zet zich voort gedurende de 20ste eeuw. In de tweede helft van de 20ste eeuw vestigen zich omvangrijke industrieën langs het kanaal.¹

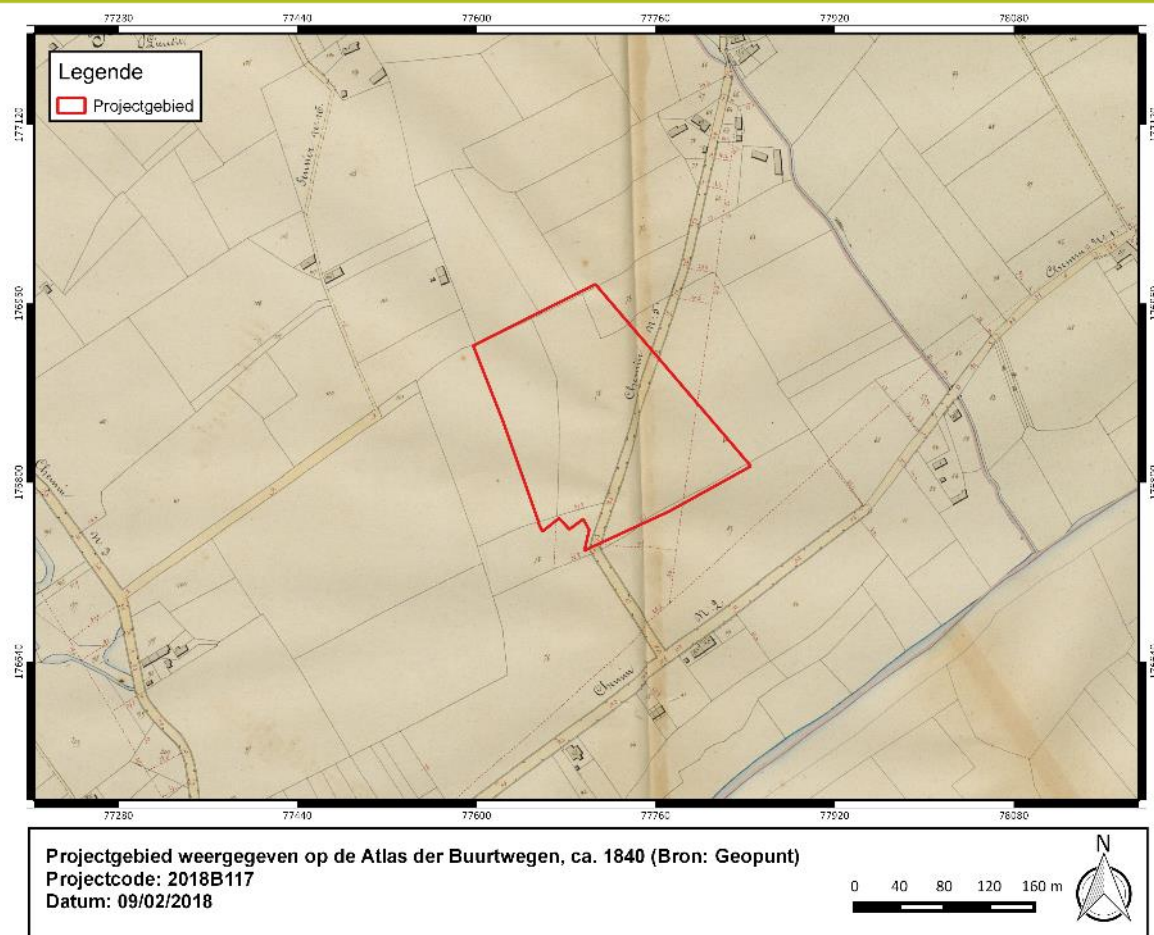
¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Ooigem [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122144> (geraadpleegd op 20 februari 2018).

1.3.3.2 Historische kaarten

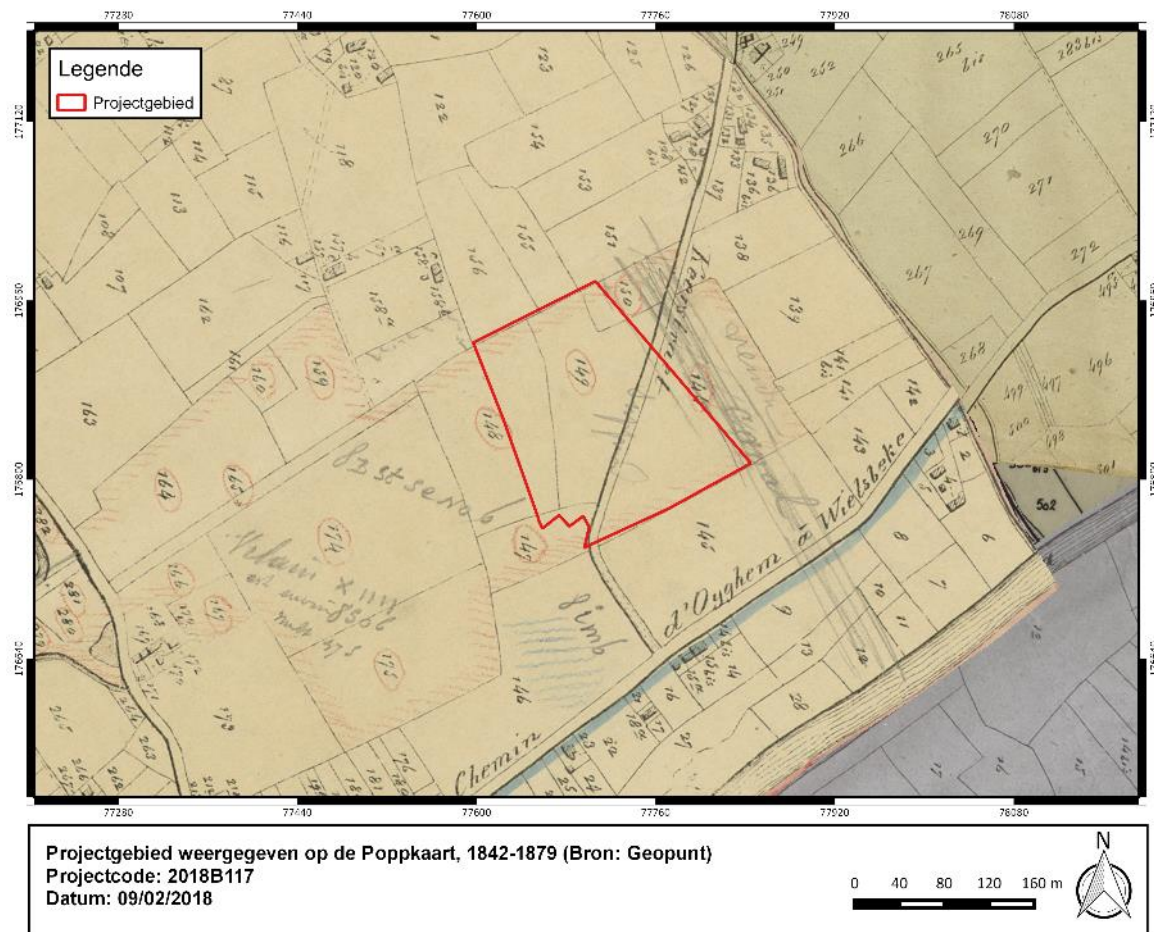
De Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer ter hoogte van het plangebied. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein is in gebruik als akkerland. Doorheen de onderzoekzone loopt een noord-zuid georiënteerde met bomen omzoomde wegenis. De situatie op jonger, betrouwbaarder kaartmateriaal indachtig is de oriëntatie van dit wegtracé allicht onjuist. De Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart beelden tevens geen bebouwing af binnen de contouren van de onderzoekzone. Het Kanaal Roeselare-Leie, aangelegd in 1867-1871 is niet op de kaarten weergegeven.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

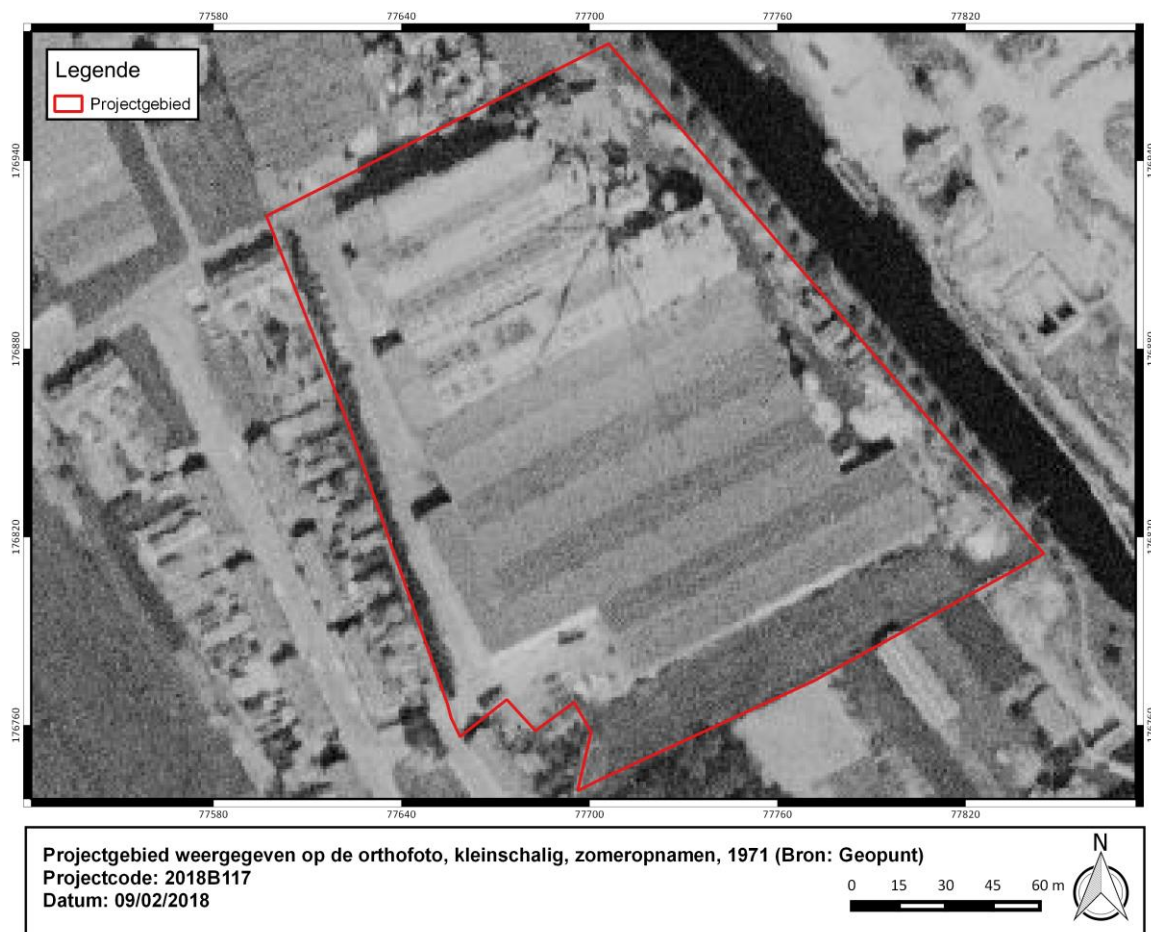
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.3.3.3 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofoto-sequentie toont een beperkte evolutie in het bodemgebruik binnen de contouren van de onderzoekzone gedurende de laatste decennia. Binnen de contour van de onderzoekzone situeert zich een omvangrijk bouwcomplex. Van de totale 3,22 hectare van het plangebied is 2,22 hectare bebouwd en bijkomend 1 hectare verhard. De sloop van het gebouwencomplex is reeds in uitvoer. De bovengrondse constructies zijn reeds grotendeels verwijderd. Voor foto's van de huidige toestand zie tevens 1.2.5.

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

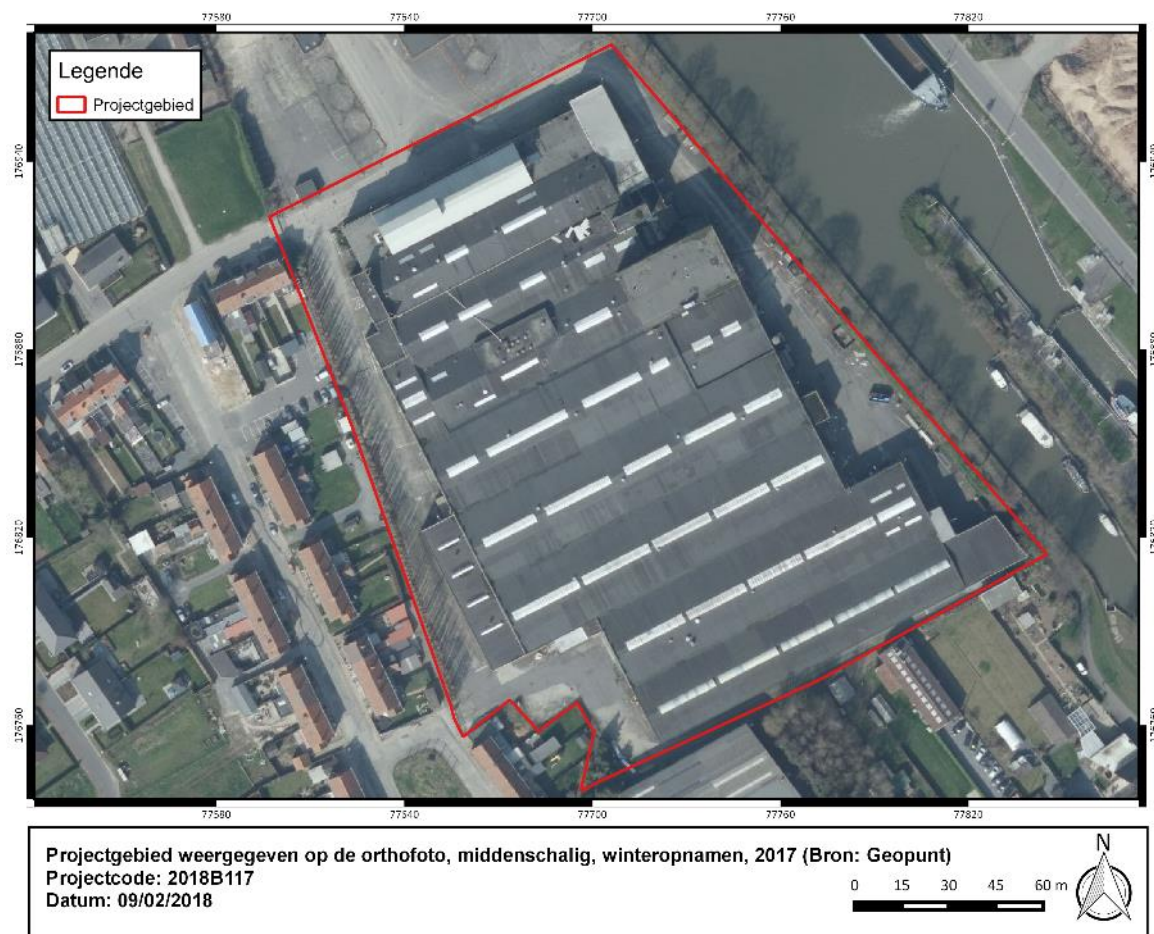
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bedrijventerrein met toegang aan de Schaapdreef te Ooigem, deelgemeente van Wielsbeke. Het plangebied is ca. 3,22 ha groot en is integraal bebouwd en verhard. De reeds vergunde sloopwerken zijn op heden aan de gang. De geplande wegenis is reeds vergund.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de zandleemstreek. Circa 250 m ten zuiden van het plangebied ligt het alluvium van de Leie. Het plangebied grenst in het oosten aan het kanaal Roeselare-Leie. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen bovenop fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Het sediment bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit zandleem. Deze gegevens impliceren een relatief éénduidige bodemkundige situatie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. Het terrein ligt op de rand van een gradiëntsituatie, gelet de huidige toestand van het terrein is er echter geen verwachting inzake gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactenconcentraties. Aangezien het aanwezige complex en verharding reeds gesloopt worden is niet duidelijk wat hiervan de impact zal zijn op het bodemarchief. Teneinde de gaafheid ervan te evalueren is een landschappelijk bodemonderzoek na het afwerken van de sloopwerken noodzakelijk.

Historische en cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving. Op de Ferrariskaart is het terrein als akker afgebeeld, ook is een noord-zuid georiënteerde weg te zien die het plangebied centraal doorsnijdt. Na de realisatie van het kanaal Roeselare-Leie in de tweede helft van de 19^e eeuw ontwikkelde zich snel langsheen het kanaal een bloeiende industrie. De orthofoto-sequentie toont een quasi ongewijzigd beeld de voorbije decennia waarbij het terrein integraal overbouwd en verhard is. Thans is de sloop reeds in uitvoering.

Op het plangebied of de aangrenzende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving zijn echter meerdere gekende waarden aangeduid op het kaartbeeld van de Centraal Archeologische Inventaris. Circa 500 m ten noordoosten van het plangebied werden bij onderzoek in 2005 en 2008 sporen van bewoning en begraving uit de Romeinse periode onderzocht, evenals bewoningssporen uit de middeleeuwen (CAI 76713). Verder wijzen waarnemingen langs de Leie op menselijke aanwezigheid in de steentijd, ijzertijd en Romeinse periode (CAI 70260). Overige gekende waarden in de ruime omgeving betreffen cartografische indicatoren van hoofdzakelijk laatmiddeleeuwse sites met walgracht.

Concreet is er een beduidende trefkans ter hoogte van het plangebied inzake grondvaste archeologische resten. Er kan uitgegaan worden van een relatief éénduidige verticale stratigrafie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot deze verwachting is een proefsleuvenonderzoek. Echter dient eerst door middel van een landschappelijk bodemonderzoek de gaafheid van het bodemarchief geëvalueerd te worden na de sloopwerken en dient nagegaan te worden in welke mate een proefsleuvenonderzoek nog zinvol kan zijn.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2018B117
Onderwerp	Ooigem Schaapdreef
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Plan putten en kelders
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Huidige sloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Visualisatie geplande ontwikkeling
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	7
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	8
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Grondplan KMO
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	9
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Snedes KMO
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	10
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	14
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	15
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2018

Plannummer	16
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	17
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	18
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	19
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	20
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	09/02/2018

Plannummer	21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	26
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	27
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	28
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	29
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	

Plannummer	30
Type plan	
Onderwerp plan	
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	